

AARBOG
FOR
HISTORISK SAMFUND
FOR
ODENSE OG ASSENS AMTER

XIV. AARGANG 1926
IV. BINDS I. HEFTE

BOGLADEPRIS 4 KR. 50 ØRE

ODENSE
I KOMMISSION I HEMPESKE BOGHANDEL

ANDERSEN OG PEDERSENS BOGTRYKKERI • KØBENHAVN B

1926

Nye historiske Bøger.

Af T. K.

Vi erindrer vore Medlemmer om, at de kan faa alle de andre Amtssamfunds Aarbøger for halv Pris, hvilket ogsaa er Tilfældet med „Dansk historisk Fællesforening“s Tidsskrift „Fortid og Nutid“. Endvidere henledes Læsernes Opmærksomhed paa en Del af den i den senere Tid udkomne historiske Literatur, idet jeg ganske kort vil pointere enkelte Træk af Indholdet i de enkelte Bøger, saaledes som Medlemmerne i sin Tid forlangte.

Eiler Nystrøm: „Den grevelige Hielmstjerne-Rosencronske Stiftelse“. — Bogen kaldes „Et historisk Tilbageblik“ og er udgivet paa Direktionens Foranstaltning; den giver en ganske udmærket Beskrivelse af de to Familier Rosencrone og Hielmstjerne, hvis sidste Skud blev forenede i Ægteskab, og da de døde uden Børn, efterlod de en stor Formue, der nu er vokset til over 3 Mill. Kr. og indgaaet i den Stiftelse, der bærer ovenstaaende Navn. Denne rige Institution har gennem de sidste 70 Aar været til megen Velsignelse for Samfundet ved de mange ofte store Understøttelser, den har ydet til Kulturen og Oplysningens Fremme.

„Svendborg Bys Historie“ er samlet og udlarbejdet af Inspektør ved Svendborg Amts Museum Johannes Olsen. Denne 550 Sider store Bog, der er tilegnet Svendborg By og dens Borgere, burde have været omtalt før paa dette Sted, men til Undskyldning maa tjene, at den først nu er kommen mig for Øje. Det er en grundig, forstandig og pæn Skildring, der her foreligger af denne vel vor Ø's smukkeste Købstad. Beskrivelsen begynder helt tilbage ved dens Grundlæggelse paa Harald Blaatands Tid, og Forf. mener, at Navnet ligesom „Sunds Herred“s stammer fra Sundet, som beskyller Kysten. Først 1340 blev Svendborg en Kommune for sig selv. Iøvrigt fører denne interessante Bog os indgaaende gennem hele Byens Historie lige til vore Dage og viser Læserne en Mængde gode Billeder fra gamle Dage.

Slægten „Sadolin“ gennem 300 Aar af Pastor J. Th. Sadolin. Det er en gammel og meget udbredt Præsteslægt, hvis Historie her er nedskreven paa særdeles tiltalende Maade. Det er ingen tør Læsning, som ofte kan være Tilfældet med Personallistorie, idet denne krydres meget passende med mange anaylserende Bemærkninger om de enkelte Præsters Liv og Virkemaade, der som oftest viser os betydelige kristelige Mennesker, som har haft stor Indflydelse i Sognene og Egnen, hvor de har virket. Selv om Forf. ikke fuldt

ud kan bevise, at Slægten stammer fra den bekendte Biskop, saa er det dog sandsynligt, at den stammer fra Fyens Stifts Reformator og første evangeliske Biskop Mester Jørgen Jensen Sadolin, hvis Billede blandt mange andre er gengivet i Bogen.

4. Bataillons Krigshistorie 1614—1914 af Kaptajn Jens Johansen. Bogen er udgivet af 4. Bataillon i Anledning af dens 300-aarige Bestaaen paa Krigsministeriets Bekostning. — Oprindeligt har Bataillonen Navn af „Fyenske Bataillon“ og deltog i en Mængde Slag bl. a. i 30 Aars Krigen under Chr. IV, og i November 1718 blev den overført af Torden-skjold til Christiania Fjord, hvor den indtraf, netop som Efterretningen kom om Carl XII's Fald ved Frederikshald. Under Navn af „Kongens Regiment“ deltog Bataillonen med Hæder i Krigen 1801 paa Limeskibet „Holsten“. Under Krigen 1848—50 var bl. a. Kapt. Max Møller Chef for 4. Bataillon og deltog i Slaget ved Bov. I 1864 udholdt Bataillonen Hovedangrebet ved Tyskernes Overgang til Als, ved hvilken forbitrede Kamp $\frac{1}{3}$ af Mandskabet tabtes.

Paa det Schönbergske Forlag er udkommen:

1. H. St. Holbeck: „H. C. Andersen“. Hvor ofte og fyldigt er der ikke før skrevet om denne vor store Digter og Børneven, og alligevel støder vi i denne Bog paa nye Ting, nye Vendinger og en ny Maade at betragte Digteren paa. Det er i Bogserien „Mennesker“; at Rektor Hobeck har skrevet en lille ny Bog om vort kære Odensebarn, og han begynder med H. C. Andersens Afstamning og Barndom og behandler hele hans Liv lige til „de sidste Leveaar“, og det er gjort mesterligt, ja saaledes at man i Glæde og Taknemmelighed lukker den lille Bog, naar man naar Enden, og tænker: Gid dog alle vilde læse denne Bog og derved glæde sig selv og ære vor Digtters Minde. Bogen er kun paa 100 Sider, men der staar meget, fordi det hele fremtræder i en yderst koncis Form og uden al Fyldekalk; Satsen er tæt, Typerne smaa og al Papirpladsen er benyttet.

2. Karl Mortensen: „Ludvig Holberg“. Forf. giver i denne lille og billige Bog, som ogsaa hører til Serien „Mennesker“, en udmærket Beskrivelse af denne for vort Land saa udmærkede Skribent. I korte og koncise Udtryk gennemgaas hele Baronens Liv og Virksomhed, fra hans Fødsel og Ungdom i Bergen og hans Studeringer og Rejser samt store Forfatterskab. Endvidere omtales hans Virksomhed som Rentemester og Professor, Godsejer og Baron og Død 28. Jan. 1754, alt i en saa populær Form, at enhver kan glæde sig over at læse denne pæne Bog.

3. A. F. Schmidt: „Danmarks Hellig Kilder“ som Nr. 33 af „Danmarks Folkeminder“. Man forbavses over, at vi har mindst 618 hellige Kilder her i Landet, og deraf findes 42 her paa Fyen. Forf. behandler Oldtidens Kildetro og Kildedyrkelse og omtaler Middelalderen og Tiden efter Reformationen, om Skikke og Helbredelser samt Folkesagn og Kildemarkeder. Denne omhyggelige Beskrivelse paa 160 Sider illustreres ved en Mængde betegnende Billeder af Kilder og Livet dør af syge, sovende og handlende Mennesker.

Paa H. Aschehoug og Co.s Forlag er udkommen:

1. Gudmund Schütte: „Vor Folkegruppe“. Er en meget lærd Bog,

der vil forekomme den jævne Mand tung at læse. Men har Læseren erhvervet sig blot et lille Fond af Forkundskaber, vil han her finde et mægtigt Forraad af Viden om de gotiske, tyske, nederlandske, angelsaksiske, frisiske og nordiske Stammer i etnologisk Fremstilling. Forf. har gjort et meget stort Arbejde angaaende Sted-, Stamme- og Slægtnavne og i det hele om alt, hvad der hører ind under vor Folkestammes Kultur og Historie m. v. Flere gode gamle Kort anskueliggør det omhandlede.

2. P. Falk Rønne og C. A. Jürgensen: „Skildringer af Verdenshistorien“. Det er et meget kort Udtog, der kun fylder 183 Sider, men det er de mest betydende Begivenheder, der er nævnt. Der begyndes med de gamle Østerlande og frem efter over Alexander den Store, Cæsar og Augustus til Napoleonerne, Garibaldi, Bismarck og Gladstone m. v. Begivenhederne er ledsagede af en Mængde gode Billeder.

Paa G. E. C. Gads Forlag er udkommen:

1. Dr. H. P. B. Barfod: „Minder fra gamle grundtvigske Hjem“. Det er det 6. og sidste Bind af disse herlige Beskrivelser fra denne Forf.s Haand, da han nu er afgaaet ved Døden; men Forlaget lover en Fortsættelse. — Blandt de særligt omtalte Hjem findes denne Gang bl. a. to af Grundtvigs Sønner, nemlig den næstældste, Svends, og den yngste, Frederik Langes Hjem, dels i Amerika og dels i København. Desuden omtales Pastor Plesners i Vædersø, men mest Interesse for Fyenboerne har dog den smukke Omtale af gamle Pastor F. B. Møllers Hjem i Rønninge, der beskrives af en Søn, Pastor Bartholdy Møller paa den kærligste Maade. Han siger saaledes et Sted om Livet i Rønninge: „Jeg maa stundom tænke mig det som en Forsmag paa den store Glæde, hvor vi skulle modtages af Vennerne i de evige Boliger og tale med dem i Lyset...“ I det hele raader der et saadant Maal af Kærlighed i disse Hjem, som vi ældre endnu erindrer fra vor Barndom og Ungdom, men som vi desværre nu ofte i nogen Maade savner i Hjemmene, hvilken religiøs Retning de end tilhører — ogsaa blandt Nutidens grundtvigske.

2. Dr. H. P. B. Barfod: „Vartov-Præster gennem 80 Aar“ 1839 — 1919. Alle Præsterne er meget interessante og godt skildrede. Først omtales Grundtvig af Begtrup, der bl. a. meddeler det ret ejendommelige Forhold, at Grundtvig ikke holdt Morgenandagt med Familien, før efter at han var kommen i det 3. Ægteskab og var 74 Aar gl. — Ogsaa Præsterne Brandt, Monrad, Hoff og Dr. Andersen er sjældent smukt beskrevne af fhv. Pastor K. G. Brandt, Forst. S. Bredstrup, Pastor R. P. Rasmussen og Slotspræst Paludan-Müller. — Pastor H. Kock skriver sluttelig om „Et gammelt Søndagsbillede“, hvor han nævner en Del af de Personligheder, som gav Milieuet Præg, bl. a. Tietgen, Nathalie Zahle, Carl Ploug, Frøken Treschow, Prof. F. Nielsen, Statsraadssekretær Kofoed, Baron Reedtz-Thott, Biskop Skat-Rørdam, Prof. P. Madsen, Lars Dinesen o. f., alle oftest særprægede og ejendommeligt udseende Mennesker. Nægtes kan det ikke, at der var gaaet „Type“ i adskillige; men det faldt i alt Fald ikke kunstigt, altid ægte. Der var alle Slags Mennesker, ogsaa hele Hjem, der gik man ikke Solo, men Familien i Kirke.

3. R. Berg: „Haandværkerliv i hellig og søgn“. Medens vi ejer mange Skildringer af Bondestanden fra de tidligste Tider, saa har vi hidtil savnet Beskrivelse af Haandværkerne i en let tilgængelig Fremstilling. Dette

ligger maaske i, at Haandværkerstanden var tidligere stærkt begrænset og væsentligt henvist til at leve indenfor Købstadens Mure; men her levede den da ogsaa et ret rigt og fyldigt Liv, der nok kan fortjene at kendes, somdet er fremstillet i denne lille Bog, der er udgivet af Udvalget til Folkeoplysnings Fremme.

4. P. Horn: „Christopher Columbus“. Her foreligger en udførlig populær Levnedstegning af denne navnkundige Opdager. Amerikas Opdagelse er jo en af de Begivenheder, der har haft størst verdenshistorisk Betydning. Det er derfor naturligt, at dets Opdagers Historie har været Genstand for stor Interesse lige fra hans egen Tid. Nærværende Fremstilling er bygget paa det bedste af den Viden, som hidtil har foreligget om de herhen hørende Forhold. Bogen er udgivet ved Udvalget for Folkeoplysningens Fremme og ledsages af Kort og Billede over alle Columbus' 4 Rejser til Amerika.

5. Af Traps „Danmark“ er nu 5 Bind helt færdige, og 6. og 7. Bind er godt paa Gled, saaledes at dette herlige Standardværk snart er fuldført. Desværre er det jo ikke alle givet at kunne købe en saa kostbar Bog, men ethvert Sognebibliotek bør absolut eje dette Værk, saaledes at hver Mand i Danmark der kan gaa hen og slaa op og finde, hvad han søger.

Paa Gyldendalske Forlag er udkommen:

1. Otto Andrup: „Grevinde Leonora Christines Jammers Minde“. Denne Folkeudgave er tilrettelagt med dette Maal for Øje og indledes med en udmærket Karakteristik af denne Chr. IV's saa bekendte og ulykkelige Datter. Hun var jo alle Dage Genstand for megen Medfølelse. Men hendes egen Svoger, Hannibal Sehested, siger dog en Gang, at hun er „den forbandeste Kvind, som kunde være till“ — Bogen fremtræder let læselig for alle, og der findes en Del gode, oplysende Noter og flere gode Portrætter af Grevindens Paarørende.

2. Lis Jacobsen: „Peder Palladius' Visitatsbog“. Palladius var jo Sjællands første Biskop efter Reformationen. Han begyndte straks at visitere i Skoler og de ca. 400 Kirker, og paa disse mange Ture rundt paa den store Ø mener man, at hans „Visitatsbog“ er bleven til og skal være afsluttet omkring 1543. Bogen har ikke alene stor Værdi i kirkekultur- og sproghistorisk Henseende, men end mere i dens rent menneskelige Værdi om en Mand, hvis Sans var aaben, og hvis Hjerte var rummeligt. Udgiveren ledsager Teksten med en lang og oplysende Kommentar.

3. J. Clausen og Rist: „Memoirer og Breve“ Nr. 47 „Breve fra P. O. Brøndsted 1801—33“. Det er den bekendte Arkæolog, der har skrevet alle Brevene til Ungdomsvennen, Historikeren Prof. theol. Jens Møller. I Brevene er dog et Hul fra 1806—1818. Der omtales en Mængde bekendte Personligheder og Forhold fra hele Landet. Bl. a. nævnes et Besøg i Vissenbjerg Præstegaard 18. Juni 1804 hos Dr. theol. C. D. Kofoed (den senere Biskop i Ribe). Han saavel som Fru Kofoed beskrives ret nøje, men ikke videre respektfuldt. Mærkeligt nok tror Udgiverne, at Talen er om en Møller Kofoed, der spøgefuldt kaldes „Doctor“, fordi Carøe ikke har nogen Læge af Navnet Kofoed i den „Danske Lægestand“, og end mere mærkeligt er det, at Udg. heller ikke kan tro, at der er Tale om nogen Doktor i Theologien, eftersom Pastor Kofoed i Vissenbjerg, hvis Præstegaard hed Fuglvig, netop var Doktor i Theologi, og det var ham, som Brøndsted besøgte paa sin Rejse 1804.

4. I J. Clausen og Rist: „Memoirer og Breve“ findes i Nr. 48 „Fra Fredensborg til Athen“ et Fragment af en Kvindes Liv. Det er en dansk Dame, Fru Christiane Lüth, f. Fischer, der var gift med Hofpræst i Athen, A. H. F. Lüth. Hun var f. i Gurre 1817 og drog 1839 med sin Mand f. i Holsten til Grækenland som Præst for Dronningen, der var f. i Oldenburg. De blev i Athen til 1852 og fortæller interessant om deres Oplevelser fra disse Aar. Manden døde 1859, og Enken og Søsteren (der havde været med i Athen i 13 Aar) besøgte atter Grækenland i 1891.

5. Gunnar Knudsen og Marius Kristensen: „Danske Studier“. Her findes flere gode Artikler i sidste Aargang, blandt hvilke vi nævner „Revisio- nen af det 18. Aarhundrede“, „Et demokratisk Element i dansk Aandsliv“, „Sagnet om Soen og den sunkne Gaard“, i hvilken omtales flere „Paddeso'er“ paa Fyen, bl. a. den af Læge Bisgaard her i Aarbogen omtalte ved Gam- tofte. En af de mest indgaaende Artikler er af den bekendte Historiker Pastor P. Severinsen i Bringstrup, der skriver om „Frelserens Højde“, gaaende ud fra 2 Billeder i Ringsted og Køge.

6. Daniel Bruun: „Ungdomsfærd“. Rundt Kap gode Haab og Feltiliv i Sahara. Det er Erindringer og Dagbogsskitser, Forf. præsenterer Læserne paa særdeles underholdende Maade. Først fortælles om Barndom og tidligste Ungdom fra Asmildkloster og Viborgegnen. Derefter følger vi Bruun paa hans Færd til det sydlige Afrika og senere militære Uddannelse. Men den største og interessanteste Del af Bogen er helliget Forf.s Liv som Militær i Fremmed- legionen og Deltager i Kampen i Algier 1882. Denne udmærkede Skildring er ledsaget af en Mængde af Bruuns egne Skitser fra mange forskellige Steder i Sahara og Algier.

7. Daniel Bruun: „Manddomsaar“. Dette er 3. Bind af disse for- træffelige Erindringer, og her meddeler Forf. en Mængde fornøjelige Træk fra „da jeg var lyseblaa Gendarm“. Senere rejste han paa en længere Tur til Tu- nis, hvor han gjorde Ophold i det sydlige Tunesien hos Hulebeboerne og hjem- bragte en Mængde sjældne Ting til vort Nationalmuseum. Endelig er beskrevet en Rejse, Forf. derefter gjorde til Grønland for at undersøge Bopladserne, som de gamle Nordboere har efterladt sig der. Ogsaa Forf.s Liv mellem de grønlandske Fangere og Jægere er af megen Interesse. Bogen har en Mængde Billeder.

Paa H. Hagerups Forlag er udkommen:

1. H. C. Andersen: „Mit Livs Eventyr“. Endelig er dette herlige Værk udkommen paa ny, saaledes at enhver nu kan faa det at læse. Allerede Indledningen giver den rette Forsmag paa Indholdet. Vi anfører: „Mit Liv er et smukt Eventyr, saa rigt og lykosaligt! Havde jeg som Dreng, da jeg fattig og ene gik ud i Verden, mødt en mægtig Fé, og hun havde sagt: „Vælg din Bane og dit Maal, og da, efter din Aands Udvikling og som det fornuftigvis maa gaa til i denne Verden, beskytter og fører jeg dig!“ Min Skjebne kunde da ikke have været lykkeligere, klogere og bedre ledet, end den er. Mit Livs Historie vil sige Verden, hvad den siger mig: Der er en kjærlig Gud, der fører Alt til det Bedste.“ — Bogen slutter med en Efterskrift ved Erling Rørdam om Digterens sidste Aar. Dette er en god Bog for alle, men dog særlig for Ung- dommen, og de ældre bør i rigt Maal benytte den som Gave til de unge.

2. Knud Bokkenheuser: „Da man var ung. Mindernes Bog“. Ja, her er samlet en Mængde mest fornøjelige og gode Minder, der har Tilknytning til alle Egne af vort Land. Erindringerne skriver sig fra Aarene 1870—90 fra Forf.s Barndom og første Ungdom. De er fortalt paa en fornøjelig og harmløs Maade, saaledes at Læseren nødig holder op før Enden. En stor Del af Datidens mest kendte Hjem og Personligheder fremføres i livlige Farver uden nogen Karikatur. Bogen er smukt udstyret med pæne Billeder, godt Papir og Tryk.

3. Elith Reumert: „Elskovs Labyrinth“. Ja, det er tilvisse en indviklet og mærkelig „Elskovs Labyrinth“, vor kendte Digter Jens Baggesen har gennemlevet, og som Forf. i denne Bog paa tiltalende Maade fremstiller for Læserne. I Skriftet gengives en Del af Baggesens Dagbog og nogle Breve. Dette tillige med de mange gode Digte, som: „Der var en Tid, da jeg var meget lille“ og Rejseskildringen „Labyrinten“ bidrog til at gøre Digteren til en af Danmarks største og en af Nordens mest kendte Aander; men hans overmaade mange Elskovsventyr er betænkelige. Dog fortjener Forf. Tak for denne sympatiske Bog om Jens Baggesen.

Paa Kraks Forlag er udkommen:

Kraks Blaa Bog er nu bleven til en smuk stor Bog paa 1000 meget tæt og fint trykte Sider, der indeholder 5044 nulevendø danske Mænds og Kvinders Levnedsløb. Desuden findes en Fortegnelse over de senere Aars Dødsfald. Det er saaledes en Bog af megen Interesse for alle vore Personalhistorikere og iøvrigt for enhver, som ønsker eller skal kende Danmarks mest betydende og kendte Personer. Ligeledes er den „Blaa Bog“ et udmærket Hjælpe-middel i Forretninger og Foreningslivet og i det hele overalt, hvor et Samarbejde af praktiske eller ideel Art skal bringes i Stand, der vil det være af Betydning, at Parterne forud har gjort sig bekendt med de Kendsgerninger, som den „Blaa Bog“ bringer.

Paa Martins Forlag er udkommen:

Frieda og Johs. Brøndum-Nielsen: „Leonora Christina Ulfeldts Jammers Minde“. Det originale Manuskript, der i flere Hundrede Aar har beroet i Østrig, er nu for faa Aar siden kommen til det national-historiske Museum paa Frederiksborg Slot, og der har Forf. laant dette sjældne Haandskrift. Læserne præsenteres først en Indledning, hvor Leonora Christina Ulfeldts Liv i korte Træk beskrives, og derefter kommer det egentlige Jammers Minde, som begynder med en Fortale „til mine Børn“, hvorefter Kongedatteren omtaler sit Fængselsophold paa Blaataarn fra 8. August 1663 til 19. Maj 1685. Sluttelig anfører Udg. en Del Oplysninger og Anmærkninger om Haandskriftet. Flere Sider af dette er gengivne ad fotografisk Vej, og det hele er trykt paa godt svært Papir.

Paa O. Lohses Forlag er udkommen:

1. Henry Christoffersen: „Kristendommen og Menneskeslægtens Hjemliv“. Dette er en historisk Undersøgelse af Hjemlivets sociale, etiske og religiøse Verden, der er udført meget grundigt og ved mægtige Forundersøgelser af en Mængde Kilder fra mange Lande, især Jødeland. I nær

Forbindelse med Hjemlivet er Ægteskabet og Slægtskabet op gennem Tiderne ogsaa grundigt undersøgt og Livets Forhold til de forskellige Religioner, navnlig Kristendommen og Moralen. Forf. gengiver et slaaende Eksempel om en berømt amerikansk Politiker, som skulde genvælges til Senatet i Washington. „Under Forhandlingerne herom stod en Ætling af de gamle puritanske Familier op og sagde: „Jeg har set vor berømte Politiker i Washington gaa fra et Gilde til et offentligt Hus; men den, der kan bedrage sin Hustru, kan bedrage flere.“ Han blev ikke valgt.“

2. Gunnar Engberg: „826—1926, et Festskrift til den danske Kirke“. Det er en sjælden god og meget interessant Bog i pænt Udstyr med et smukt Billede paa Titelbladet af Guldbjerg Kirke ved Bogense og mange andre gode Billeder. Teksten er selvfølgelig helliget den kristne Kirkes 1100-aarige Bestaaen i vort Land. Af de mange gode Artikler skal nævnes: J. C. Christensen: „Kirken og Folket“. Olfert Ricard: „At Ansgar har været her“. P. Severinsen: „Syv Hundrede Aar derefter“ og endelig en ganske udmærket Beskrivelse af Biskop V. Ammundsen om: „Den danske Kirkes Arv og Gæld“, der absolut er det vægtigste, mest klare og træffende af hele Bogen.

3. P. C. Davidsen: „Guds Frelses Veje i Israels Historie“. Bogen har Undertitlen: „Fortalt for mine Elever“, og for Emnets Skyld kan Forf. godt have hele det danske Folk som Tilhører; thi de savner vist alle mere eller mindre en forstaaende Forklaring paa de mange knudrede Steder i det gl. Testamente, som her paa saa udmærket en Maade af Forstander Davidsen er belyst ved Nutidens Viden og under Aandens Førelse. Bogen begynder med sidste Halvdel af Israels Historie ca. 1000 f. Chr. og ender med Profeten Jonas og Jødernes Bortførelse til Assyrien. Navnlig Forklaringen af Jonas' Gerninger er ganske udmærkede og vil sikkert glæde alle at læse, idet de her kan faa den fulde Forstaaelse af denne mærkelige Profets Liv.

4. J. C. Christensen: „Fra min Barndom og Ungdom“. Den bekendte Politiker fortæller bl. a., at han „føler sig som et Forsyns Barn“ og siger videre, at han ikke vil skrive sine Livserindringer, fordi han frygter, at han ikke vil kunne give en fuldt retfærdig Bedømmelse af Begivenhederne og Personer, og saa er det mest retsindigt at lade være. „Jeg nærer ikke Bitterhed mod nogen og har stor Kærlighed til mange, men jeg er ikke i Besiddelse af den objektive Klarhed, som nødvendigvis skal til for at afgive en retfærdig Bedømmelse.“ — Forf. fik en Del af sin Uddannelse hos Friskolelærerne K. Videbæk i Drigstrup og hos Knud Rasmussen i Sødinge.

5. Holger Rafn: „Ansgar“. Bogen er en paa 200 Sider fyldig og sympatetisk Beskrivelse af Nordens Apostels Liv og Gerning og udgivet af det danske Missionsselskab. Forf. kommer flere Steder ind paa Ting, der vedrører Danmarks Historie og berører Forhold, der sikkert kun er lidet kendte i den store og brede Befolkning. Saaledes om Yngvin, der var Konge i Danmark Aar 700, da Biskop Willibrord fra Utrecht kom som den første, der prædikede Evangeliet her i Landet. Yngvin „modtog Sandhedens Forkynder og behandlede ham med Hæder“.

Paa Vilh. Priors Kgl. Hofboghandels Forlag er udkommen:

Vilh. Lorenzen: „Gammel dansk Bygningskultur“. Københavnske Palæer II. Det er Foreningen til gamle Bygningers Bevaring, der har ud-

sendt dette Hefte, som omfatter Bygninger fra den ældre Barokperiode ca. 1660—1730. Blandt disse skildres bl. a. Niels Juels, nu det Thottske Palæ, Lützows Palæ, nu Landbygningernes Brandforsikring, Gyldenløwes, nu det Moltkeske, Moineckens Palæ, nu Postgaarden, det Rabenske Palæ i Stormgade og det Borckmanske Palæ, senere det Frijseske, samt en Del nu forsvundne Palæer. Den udmærkede vejledende Tekst er ledsaget af en Mængde overmaade klare og gode Billeder, alt trykt paa fint glittet Papir.

Paa det „Slesvigske Forlag“ er udkommen:

André Tardieu og Franz v. Jessen: „Slesvig paa Fredskonferencen 1919—1920“. Vi danske, der nu lever, har ikke haft nogen Sag, der i den Grad har sat Sindene i Bevægelse som det slesvigske Spørgsmaal, og da der nu efter Verdenskrigen blev Tale om at faa den danske Del tilbage, saa var alle optagne deraf i en ganske overvældende Grad. Her i dette store Værk faar man fuld Forklaring paa alle Spørgsmaal under Fredsforhandlingerne, hvorfor enhver, der har nogen Interesse for dette vigtige danske Spørgsmaal, bør eje denne Bog, hvor tillige findes et udmærket Kort over hele Slesvig med alle Sognegrænser tillige med alle de mange Statsgrænser, som blev foreslaaet paa Konferencen. Intet Sognebibliotek i Danmark kan undvære denne Bog, thi selv den, der ikke har Raad til at købe Bogen, skal kunne faa den at læse.

Paa J. H. Schultz' Forlag er udkommen:

1. P. B. Grandjean: „Det danske Rigsvaaben“. En fin Bog, der er udgivet med Understøttelse af Carlsbergfondet. Den ledsages af en Mængde nydelige Afbildninger, der illustrerer de enkelte Dele, som til forskellige Tider har haft eller endnu har Plads i Vaabenet. Forf. giver en overmaade indgaaende Beskrivelse af Rigsvaabenet og dets enkelte Dele lige fra dets første Opfindelse, indtil det fremtræder, som vi nu kender det. Alt, navnlig de mange Vaaben, er trykt paa fint, svært Papir, saaledes at alle Billederne staar meget klart og tydeligt.

2. Henrik Ussing: „Det gamle Als“. Er en Skildring af Landbefolkningens Liv og Virksomhed paa denne smukke danske Ø. Her er Tale om Bondens Forhold til Herskabet, Jordens Drift, om Redskaber og Husdyr, Bygninger og Bohave, om Bagning og Brygning, Slagtning og Lysestøbning. Endvidere om Haandværk og Fiskeri, Samkvem og Handel, Folkefest og Dans, Lægedom og Troldom, om Sagn og Spøgelser, om Skole og Kirke m. m., alt populært beskrevet og ledsaget af betegnende Billeder. Det er en god Bog paa 300 Sider, til hvilke Forf. har faaet Understøttelse af Undervisningsministeriet, Carlsbergfondet, Carlsen-Langes Stiftelse og det Raben-Levetzowske Fond.

3. A. F. Schmidt: „Hyrdedrengen og Hyrdeliv“, med Undertitlen: „Et Stykke Bondehistorie“, og belyser en Side af dansk Landbrugshistorie, væsentlig i det 19. Aarh., dog findes ogsaa fra Fællesskabets Tid og fra alle Egne af Landet ogsaa fra Fyn. Herfra er anført en ganske modbydelig Skik, der nok særlig skal høre hjemme paa Hæl næs; dersom man kan tro Forf., skal Hyrdedrengen, naar han „indvies“ i de unge Karles Kreds, møde paa Kroen og give Brændevin. Drengen skulde saa drikke et Pægleglas fuldt af Brændevin uden at blinke for at blive optaget i Laget. Forhaabentlig er denne Skik ophævet, den pynter ikke paa Fyns Ungdom.

4. G. Howardy: „Hammurabis Lov“, oversat fra Grundteksten, er Verdens ældste Lov, der er bevaret til Nutiden. Denne Lov er udstedt af den store babylonske Kong Hammurabis, en af de mægtigste Konger i dette store gamle Rige. Loven, der fandtes indhugget i en mægtig Sten med Kongens Billede over, er fra Aar 2100 f. Chr. Der er 232, og den første lyder: „Naar nogen retter en Beskyldning imod en anden og mistænker ham for Mord uden at kunne bevise det, skal han, Anklageren, lide Døden“.

5. G. Howardy: „Fra Faraos Land“. De vidunderlige Opdagelser og Udgravninger i Ægypten er her sjældent fint og forstaaende beskrevet i en samlet Oversigt af de ca. 100 Aar, der er arbejdet ved Nilens Bredder; disse Resultater er ellers kun nedlagt i lærde Tidsskrifter, som ikke er tilgængelige for den jævne Læser. Vi maa derfor være den gamle Præst fra Hælnæs taknemmelig for denne prægtige Bog. Mærkeligt nok ser man af de mange Inskriptioner i Pyramiderne, at de gamle Ægyptere var enige i Udødelighedstroen og levede i Troen paa, at der er et Liv efter dette. Denne Forvisning om en Opstandelse og et fortsat Liv efter Døden hviler især paa „Osiristroen“. Blandt de mange Papyrusfund er ogsaa en Samling af Jesu Ord, der vurderes meget højt af de Lærde, og nogle anser dem endog for mere værd end alt det øvrige, idet de er uafhængige af Evangelierne. Disse Jesu Udtalelser er alle fuldt gængsne.

Ogsaa i Tidsskriftet: „Havekunst“ vil man finde flere betydelige Bidrag til vort Lands og vor Landsdels Historie. Der er bl. a. vægtige Artikler om de gamle Haver ved vore gamle Borge, Herregaarde, Præstegaarde, Bøndergaarde, Landsteder og Kirkegaarde. I Aargangen 1925 findes saaledes Bidrag om: „Klosterhaverne i Odense“, „Værn Landsby-Kirkegaardene“, „Den danske Landsby“, „Om Gaard og Have i de nordiske Sprog“, „Kamma Rahbeks Have ved Bakkehuset“, „Thriges Have i Odense“, og endelig skal nævnes: „Den danske Begravelsesplads' historiske Udvikling“, der begynder ved Oldtiden og fortsætter til vore Dage, skildret overmaade interessant, og Teksten er ledsaget af nydeligt udførte Billeder, saaledes at hele Værket bærer et gælt Præg.

»SLÆGTEN«

er et Tidsskrift, der udgives af „Adelsforbundet“, Dronningens Tværgade Nr. 7, og koster 10 Kr. om Aaret. Det kan med godt Udbytte læses af enhver historisk interesseret. Bladet, der udkommer hver Maaned, er populært skrevet af vore bedste Historikere. Det redigeres af Kapt. C. v. Kohl og er pænt udstyret med gode Billeder.

Regnskab for »Historisk Samfund for Odense og Assens Amter« 1925.

INDTÆGT	Kr.	Øre
Beholdning fra forrige Aar.....	2949	33
Statstilskud for 1925	400	00
Tilskud fra Fyens Stifts patriotiske Selskab.....	25	00
do. = Assens & Omegns Spare- og Laanekasse..	25	00
do. = Vends m. fl. Herreders do.	25	00
Indvundne Renter	113	91
Salg af gamle Aarbøger	249	00
Medlemsbidrag fra 482 Medl. à 3,75.....	1807	50
do. = 497 do. à 3,00.....	1491	00
do. = 17 do. à 2,25.....	38	25
do. = 5 do. à 5,75.....	28	75
do. = 3 do. à 10,75.....	32	25
Indtægt...	7184	99
Balance...	7184	99

UDGIFT	Kr.	Øre
Trykning af Arbog XII	1461	31
Porto, Fragt og Materiale.....	736	34
Medlemsbidrag til Dansk hist. Fællesforening.....	76	80
Honorar til Kassereren	150	00
Avertering og Udlæg ved Afholdelse af Møder...	238	00
Forfatterhonorar	423	00
Udgift...	3085	45
Beholdning den 1. Januar 1926...	4099	54
Balance...	7184	99

STATUS PR. 1. JANUAR 1926

	AKTIVER		PASSIVER	
	Kr.	Øre	Kr.	Øre
An Kassebeholdning.....	4099	54		
» Oplag af egne Aarbøger	5070	00		
» do. af fr. Aarbøger (315 Stk.).....	315	00		
Pr. Gæld for Trykning af Arbog XIII ...			1688	40
» Saldo Formue			7796	14
	9484	54	9484	54

Odense, den 1. Januar 1926.

C. ANDREASEN,
Kasserer.

Ovenstaaende Regnskab er fundet i Overensstemmelse med
Bøger og forelagte Bilag.

Kassebeholdningen til Stede, 4099 Kr. 54 Øre.

p. T. Odense, den 30. Marts 1926.

C. F. M. CHRISTIANSEN,
Trafikkontroller.

L. PEDERSEN,
Tegnelærer.

Meddelelser til Medlemmerne.

Af Historisk Samfunds Aarbøger er de to første for 1913 og 1914 udsolgte, men af de øvrige haves endnu en mindre Beholdning, som sælges til Medlemmerne for den oprindelige Pris ved Henvendelse til en af Bestyrelsen.

Endvidere er der overladt „Historisk Samfund“ nogle nye historiske Bøger, som sælges til Medlemmerne ved Henvendelse til Forfatteren, nemlig: Baron H. Berner Schilden Holsten, Langesø: Et Billedhefte om Langesø med 132 Billeder, Pris 4 Kr., og et tilsvarende Hefte om Holstenshus med 73 Billeder, Pris 3½ Kr.

Repræsentant Berstrand: Fraugde Sogns Historie 3 Kr.
Proprietær F. Hjort, Baagegaard: Vissenbjerg Sogns Historie 3 Kr., Slægten Thura 4 Kr. og Slægten Gjerløff 6 Kr.

Meddelelser til Medlemmerne.

Onsdagen den 19. Januar 1927 lader „Historisk Samfund“ paa „Det nye Missions Hotel“ i Odense afholde

Bestyrelsesmøde Kl. 12,
Repræsentantmøde Kl. 1

og derefter

Generalforsamling Kl. 2

med

Dagsorden:

1. Foredrag af Arkivar Ellekilde fra det kgl. Bibliotek.
2. Meddelelser af Formanden.
3. Regnskabet fremlægges til Godkendelse.
4. Valg af 4 Bestyrelsesmedlemmer (Baron Berner Schilden Holsten, Langesø, Apoteker de Neergaard, Odense, Gaardejer R. J. Madsen Mygind og Provst Schovsboe, Nørre Aaby, afgaar).
5. Valg af 2 Revisorer (Trafikkontrollør Christiansen, Esbjerg, og Tømrer Johansen, Odense, afgaar).
6. Forhandling om Selskabets Virksomhed.

— P. S. V.

F. Hjort.

Indholdstortegnelse.

	Side
F. Hjort: Forord	III
Andreasen: Tillæg til Medlemslisten	V
Henrik Larsen: Fra Christian V's Matrikel	7
Hans Knudsen: Assens Skomagerlavs Skraa 1505	23
M. J. Lomholt: Ambrosius Stub og hans Slægt	35
F. Hjort: Historisk Samfunds Galleri	53
Joh. Tholle: Havebrug paa Fyn i gamle Dage	68
Carlsen-Skiødt: Gamtofte Sogn	121
A. F. Schmidt: Sagn og Tro knyttet til Sten	168
Eskil Sørensen: Hr. Mygind i Nørre Aaby	172
T. K.: Nye historiske Bøger	182
Andreasen: Regnskab	192
